

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Neptuniskolan i
Järfälla kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Neptuniskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Neptuniskolan i Järfälla kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Använd läroböcker och andra läromedel i samtliga teoretiska ämnen för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.
- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.
- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 3 augusti 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr 2025:10146) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Neptuniskolan i Järfälla kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att lärare i de flesta teoretiska ämnena medvetet använder läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang, främja progression i elevernas lärande och stärka deras ämnesintresse. Det framkommer dock i intervjuerna att det finns ämnen på mellanstadiet där lärarna endast utgår från andra lärverktyg.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att det finns en samsyn bland lärarna hur läroböcker och andra läromedel regelbundet ska användas i undervisningen på skolan. Läroböcker och andra läromedel utgör en stomme i undervisningen och lärare på låg- och mellanstadiet uppger att de använder läroböcker och andra läromedel varje dag och i alla teoretiska ämnen, med undantag för i ämnet teknik på mellanstadiet. I intervju med lärare på mellanstadiet framkommer att de utgår ifrån en lärarhandledning när de planerar sin undervisning i ämnet teknik men att de annars använder sig av temalådor med experimentmaterial i undervisningen. På lågstadiet har eleverna tillgång till klassuppsättning av läroböcker i teknik från årskurs 2. Lågstadiets elever har också arbetsböcker i teknik som de ska börja använda mer efter jul, men lärare på lågstadiet uppger att de i teknikämnet även arbetar med lärverktyg för praktiska moment som det också finns kopieringsunderlag till.

I intervjuer med lärare, elever och rektorn framkommer att lärare använder aktuella och relevanta läroböcker samt andra läromedel inom skolan, anpassade efter läroplanen, för att planera och strukturera sin undervisning. Lärare uppger att läroboken ger elever en överblick över ämnets innehåll och en tydlig struktur, samtidigt som tillhörande lärarhandledning ger lärarna ett stöd i planeringen av undervisningen. På lågstadiet uppger lärare att de dock saknar lärarhandledningar i teknik, samhälls- och naturorienterande ämnen, vilket lärare. Lärare uppger i intervjuer att de oftast har temaarbeten i dessa ämnen och att de därför inte arbetar från pärm till pärm i läroboken. De har istället försökt att bestämma tillsammans vilka teman de ska jobba med så att de fördelas på ett bra sätt mellan skolans årskurser för att ge god progression för elevers lärande. Lärare på mellanstadiet uppger att läroböckerna i matematik bidrar till en genomtänkt progression mellan årskurs 4 och årskurs 6. Lärare på lågstadiet har nyligen bytt lärobok i svenska, som de är nöjda med, bland annat för att alla kapitel börjar med ordförståelse som sedan följer i texten. Lärare uppger vidare i intervju att arbetsboken till nya läroboken i svenska för lågstadiets elever innehåller övningar med såväl stavning som grammatik och textuppyggnad så att det ger en god utveckling i ämnet för elever.

I intervjuer med lärare framkommer att de utifrån elevernas läsförmåga väljer metoder som kan bidra till att utveckla elevernas läsförståelse med hjälp av lärobokstexter. Lärarna arbetar medvetet med begrepp i läroböckernas texter, läser texter på olika sätt tillsammans med eleverna och diskuterar innehållet gemensamt innan eleverna får arbeta vidare. Lärare på lågstadiet uppger att de ofta använder dokumentkamera så att alla elever får följa med i texten vid högläsning. Lärare på mellanstadiet berättar att de tar upp ord och angriper lärobokstext tillsammans med eleverna genom att läsa i grupp och ibland att lyssna på text inom exempelvis naturorienterande ämnen. För att väcka elevers intresse för skolämnen med hjälp av läroböcker berättar lärare vidare att de gärna arbetar med bilder, rubriker och förståelse genom lärobokstexter. Lärare samtalar exempelvis med eleverna om vad bilderna i läroboken ger för information och vad de redan känner till om det nya de ska läsa och lära mer om i ämnet. Lärare på mellanstadiet uppger att de inför arbete lärobokstexten kan föra samtal utifrån bilder om vikingatiden samt dra paralleller till nutiden och berätta om ord i lärobokstexten. Lärare på mellanstadiet uppger även att elevers intresse och nyfikenhet väcks då de utifrån lärobokstexten dramatiserar något inom ämnesområdet eller går igenom centrala begrepp för att elever ska bli förtrogna med nya ord i lärobokstexten.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ger ändamålsenliga instruktioner till eleverna hur de ska använda läroboken eller det andra läromedlet på lektionen men också för att få ämnesöverblick och insikt i syftet med ett läromedel.

Lärare och elever på mellanstadiet uppger i intervju att när lärare ska introducera en ny lärobok så går lärare igenom hur läroboken är uppbyggd och presenterar strukturen för eleverna, såsom hur upplägget för läroböckerna i matematik skapar progression. Lärare uppger att de använder bilder från läroboken och från lärarhandledningar som de samtalar om vid genomgångar tillsammans med eleverna i helklass. Lärare på lågstadiet berättar att inom ämnet matematik genomförs en genomgång på tavlan först för alla och eleverna får därefter arbeta två och två på mindre skrivtavlor med matematiska problem. Sedan projicerar läraren läroboken digitalt på stora tavlan och går igenom uppgifter tillsammans. Därefter får eleverna jobba själva i läroboken. Det finns även instruktionsfilmer till läroboken för genomgång av moment som lärare kan visa elever. Lärare på mellanstadiet berättar vidare att de modellerar hur elever ska arbeta och går igenom frågor i elevernas arbetsböcker innan eleverna ska arbeta självständigt. Lärare samtalar med elever om det de

läser om tillsammans och stannar upp i lärobokstexter för att säkerställa elevers förståelse.

Elever uppger att lärare går igenom sidor i lärobok först tillsammans innan elever ska arbeta med texter och uppgifter i läroböcker. Lärare för samtal om begrepp och berättar mer utförligt kring det som står i läroboken tillsammans i helklass. Lärare berättar att de emellanåt använder bildspel för att visa svåra ord från texter i läroboken. Digitala lärarhandledningar till läroböcker underlättar undervisningen då presentationer för bildspel ska skapas för elever. Lärare berättar att det särskilt är i samhälls- och naturorienterande ämnen som de lyfter fram och arbetar kring ämnesspecifika begrepp. I arbetsböcker finns inte sällan en rituppgift till lärobokens faktatext i exempelvis samhälls- och naturorienterande ämnen som ytterligare ett sätt för elever att träna begrepp och ord. Lärare på lågstadiet uppger även att elever själva får öva på att hitta nyckelord för ämnesspecifika begrepp i lärobokstexter. Elever använder sedan nyckelorden för att sammanfatta eller svara på frågor om lärobokstexten, vilket skapar ökad förståelse för ämnet.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärare använder nivåanpassade läroböcker och andra läromedel vilket ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar.

Av intervjuer med lärare och elever framgår att läromedlen som eleverna använder i olika ämnen är anpassade efter elevers olika förutsättningar. Det finns läroböcker i ämnet svenska, som har olika nivåer anpassade efter elevers förmågor i ämnet. I samhällsorienterande ämnen finns mer utmanande uppgifter i slutet av lärobokskapitel till elever som behöver det. I engelska får elever som behöver utmaningar möjlighet att arbeta med mer avancerade uppgifter som kan vara från läroböcker som egentligen vänder sig till en äldre årskurs. Läroböckerna som eleverna använder i matematik har tydliga spår som bygger progression för elever. Lågstadiets lärare berättar att det även finns extra kopieringsunderlag från lärarhandledningen och en annan nivå för läroboken i matematik där elever vid behov har möjlighet att arbeta med fördjupande material. Elever berättar i intervju att det finns flera extrahäften i flera ämnen att arbeta med när de är klara med ordinarie uppgifter. Elever uppger också att det i svenska finns olika steg att arbeta med och skönlitteratur som är svårare att läsa för elever som är säkra läsare. Vidare uppger elever att det i matematik på mellanstadiet finns olika nivåer i läroboken i matematik samt en extrabok för utmaningar. Rektorn uppger även att de för närvarande arbetar för att det ska finnas fler anpassade läromedel i svenska, matematik och engelska samt i samhälls- och naturorienterande ämnen. Lärare

berättar att de också använder andra lärverktyg och digitala komplement där elever får träna grundläggande matematik som exempelvis att uppnå en ökad säkerhet vad gäller multiplikationstabeller.

Lärare uppger att de ibland stryker uppgifter i läroboken för att elever med stödbehov ska kunna delta utifrån sina förutsättningar. En lärare berättar att elever som har stödbehov inom samhällsorienterande ämnen är hjälpta av generella anpassningar, exempelvis då lärare använder bilder ur läroböcker och lärarhandledningar för att förklara begrepp vid genomgångar av läroboksinnehållet. Elever uppger att i engelska får de träna ord digitalt för exempelvis kläder och frukter tillsammans innan de arbetar i läroboken. Lärare berättar även att elever har möjlighet att få lyssna på inlästa lärobokstexter som en anpassning. Enligt lärare har de också samtalat med eleverna om lässtrategier samt om kooperativa metoder där lärare exempelvis kan dramatisera med elever för att variera undervisningen och skapa ytterligare förståelse för ord och begrepp. Lärare beskriver att dessa metoder i arbetet med lärobokstexter särskilt gynnar lärandet för elever i behov av stöd.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid, exempelvis vid läxor och prov och på läxhjälpstid.

Lärare på mellanstadiet uppger att de uppmuntrar eleverna att ta hem läroböcker. Om elever har missat delar av undervisningen i skolan så har eleverna möjlighet att ta hem läroböcker i skolans ämnen. Extra studietid finns på skolan där elever har tillgång till läroböckerna. Lärare uppger att i ämnen som använder sig av klassuppsättningar, till exempel i de samhällsorienterande ämnena, fungerar det bra att dela på läroböckerna, vilket gör att elever har möjlighet att ta hem böcker för att läsa på även i dessa ämnen. Lärare uppger att eleverna på lågstadiet främst får hemuppgifter kontinuerligt i ämnena svenska och matematik där läroböcker används, men i ämnet matematik får elever även hemuppgifter via en digital komponent knuten till läroboken.

Lärare och elever uppger att sidhänvisningar för läxor och veckans planering finns på skolans digitala plattform där instruktioner gör att eleverna vet vad de ska göra. Lärare berättar också att till läroböckerna i matematik så finns det instruktionsfilmer, som fungerar som stöd hemma vid läxläsning. Enligt lärare får elever och föräldrar redan på lågstadiet en noggrann genomgång i skolan av hur hemarbetet ska genomföras fungerar i läroböcker för olika ämnen.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn endast till viss del styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

Rektorn uppger att skolan prioriterat tillgången till läroböcker och läromedel. Lärare bekräftar bilden av att rektorn avsätter medel för inköp av läroböcker varje år samt att rektorn bitt skolans lärare att inventera tillgången för att få en helhetsbild av skolans läroböcker och kunna leda arbetet med prioritering av inköp vidare på skolan. I inventeringen framkom det bland annat att färre läroböcker fanns på mellanstadiet jämfört med på lågstadiet samt att läroböcker i svenska behövde förnyas. Av Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön med fokus på läroböcker och andra läromedel framgår att det finns läroböcker i de flesta teoretiska ämnen på låg- och mellanstadiet. Läroböcker i teoretiska ämnen finns tillgängliga för eleverna genom att eleverna har egna exemplar i sina bänkar eller lådor. I de ämnen där elever delar klassuppsättning av läroböcker med intilliggande klass, i teknik på lågstadiet samt samhälls- och naturorienterande ämnen på båda stadier, har elever tillgång till läroböcker via bokskåp och hyllor i klassrum för läroböcker.

Vid intervjuer framkommer dock att tillgången till läromedel i ämnet teknik är begränsad. I årskurs 4–6 utgår undervisningen visserligen från lärobok i teknik medan eleverna arbetar med lärverktyg i teknikundervisningen. Lärare har tillgång till referensexemplar av lärobok i teknik för inspiration till undervisningen. Eleverna i årskurs 1–3 delar på en klassuppsättning läroböcker vid sidan av undervisningen i teknik med lärverktyg. Rektorn uppger sig vara medveten om att mellanstadiets elever inte har läroböcker i ämnet teknik, men att lärare inte framfört annat än att det fungerar väl. Till lågstadiets elever har läroböcker i teknik börjat att användas och de har även köpt in arbetsböcker i ämnet till lågstadiets elever. Lärare på mellanstadiet beskriver att teknikämnet är ett praktiskt ämne där elever framför allt får prova på ämnet genom praktiska moment. Rektorn berättar att hen ser läroböcker och läromedel som viktiga för elevernas inläring då läsning är grunden för all kunskapsutveckling. Enligt rektorn gjorde lärare i olika ämnen ofta sina egna kompendier tidigare istället för att använda läroböcker. Rektorn har därför prioriterat att säkerställa att lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

Rektorn uppger att de inom skolan har arbetat kring val av läromedel där skolans lärare fått möjlighet att föra övergripande diskussioner på gemensamma mötestider. De tog tillsammans fram gemensamma riktlinjer för tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel för skolan. Lärare berättar exempelvis att de diskuterat och enats om att köpa in nya läroböcker inom samhällsorienterande ämnen eftersom tidigare läroböcker upplevdes vara för svåra. Rektorn tycker att det är viktigt att lärare har läroböcker som de tycker om och blir inspirerade av. Samtidigt har rektorn förmedlat att lärare inom skolan behöver skapa en enighet kring inköpen av läroböcker. Lärare bekräftar i intervju att de fått möjlighet att beställa sådant de enats om och att de därefter beställt läroböcker efter gemensamma beslut som lärare på skolan kommit fram till. Lärarhandledningar finns att tillgå i digital eller fysisk form för lärarna på mellanstadiet i samtliga teoretiska ämnen. Lärare på lågstadiet uppger i intervju att det finns lärarhandledningar till läroböckerna i svenska, matematik och engelska, men att de saknar lärarhandledningar till läroböckerna i teknik, samhälls- och naturorienterande ämnen.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete gällande användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.

I intervju betonar rektorn vikten av att det ska vara ett sammanhållet arbete både vad gäller pedagogiken, läromedel och bedömningar inom skolan. Lärare på mellanstadiet berättar att de har fört diskussioner om hur de arbetar och att det varit viktigt att de ska använda samma läroboksserie i undervisningen. Lärare uppger även att rektorn har varit tydlig med att det ska finnas en god samordning inom ämnen så att det finns en röd tråd inom skolan med god progression för elever. Vidare beskriver lärare att de har haft samtal om och enats kring vilka läroböcker och andra läromedel som de ska använda inom respektive stadium. Lärare uppger exempelvis att de i diskussion med varandra inom skolan beslutat att använda samma läroboksserie både på lågstadiet och mellanstadiet i samhälls- och naturorienterande ämnen. Lärare har samtidigt aktivt valt att inte ha samma läroboksserie inom matematik på både låg- och högstadiet samt att

successivt övergå till ny lärobok i svenska för att stärka progression och lärande för elever.

Lärare på mellanstadiet uppger att rektorn förmedlat en önskan om att stärka språket och att det är viktigt att arbeta med ämnesspecifika begrepp. Lärare berättar att rektorn därför har prioriterat fortbildning i språkutvecklande arbetssätt samt svenska som andraspråk på skolan där även förstelärargruppen har arbetat aktivt med undervisningsfrågor kring att bygga upp elevernas språkliga läsförmåga med hjälp av lärobokstexter.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn till viss del ser till att lärare utvärderar hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen. Rektorn använder dock sällan resultaten för skolans utvecklingsarbete med läroböcker i undervisningen.

Av intervjuer framgår att rektorn ger lärare möjligheter att utvärdera läroböcker och andra läromedel på mötestider inom skolan. Rektorn uppger till exempel att utvärderingar har visat att det har funnits skillnader i tillgången till läroböcker och andra läromedel mellan stadierna. Skolans lågstadium hade tidigare mer tillgång till läroböcker än skolans mellanstadium, vilket ledde till att rektorn prioriterat inköp av läroböcker till mellanstadiet under innevarande läsår. Lärare uppger även att en studiedag nyligen genomfördes med närliggande skolor för övergripande samtal om olika läroböckers för- och nackdelar. Av granskningen framgår det dock att rektorn ännu inte har initierat en systematisk uppföljning av lärares utvärderingar för tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel kopplat till skolans studieresultat för elever. Ett utvecklingsområde som skolan har är att arbeta med elevers läsförmåga. I intervju med rektorn framkommer det att de nyligen köpt in läroböcker till skolan som övar läsförståelse på ett mer riktat sätt. Elevresultat på de senaste nationella proven visar att eleverna i årskurs 3 har svårare att läsa faktatexter, läsa högt samt behöver träna mer på skriftliga delar för berättande text, stavning och interpunktion. I intervju med rektorn framkommer att skolenheten ännu inte har genomfört någon utvärdering av undervisningen med läroböcker och läromedel i svenska i förhållande till dessa lägre resultat inom svenskämnet. Detsamma gäller för lägre matematikresultat på nationella prov i årskurs 6 som skolenheten uppvisar. I intervju med rektorn framkommer att de visserligen har arbetat något mer riktat än tidigare kring problemlösning och lästal inom matematikämnet samt lyft hur undervisningen kan utvecklas för elever som har ett annat modersmål än svenska. Rektorn uppger dock att de behöver göra fler analyser först innan de kan säga vad elevresultaten beror på.

Rektorn uppger att utvärdering av läroböcker och läromedel är något som de därför kommer att göra mer systematiskt framöver.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Använd läroböcker och andra läromedel i samtliga teoretiska ämnen för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.

Av läroplanen framgår att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning samt att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹ Av läroplanen framgår vidare att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Eleven ska successivt få fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar samt få möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att avsaknaden av läroböcker i ämnet teknik på mellanstadiet gör det svårare för eleverna att få en tydlig överblick över ämnets olika delar, att se sammanhang och progression i sin kunskapsutveckling. När undervisningen främst bygger på andra lärverktyg, som temalådor med experimentmaterial och arbetsblad, kan det leda till variation i kvaliteten och mindre systematisk undervisning. Det saknas även lärarhandledningar i flera undervisningsämnen för lärare på lågstadiet.

Genom att använda läromedel och tillhörande lärarhandledningar kan dessa stödja lärandet på olika sätt. Bland annat kan ändamålsenliga läromedel skapa sammanhang och ge en överblick och på så sätt främja lärandet. Lärarna kan med hjälp av lärarhandledningar planera en

¹ Lgr 22, avsnitt 2.8, Rektorns ansvar.

² Lgr22, avsnitt 2.2, Kunskaper Riktlinjer.

undervisning som ger eleverna sammanhang och överblick. Eleverna kan genom läromedel få succesivt alltmer utmanande uppgifter och texter vilket gynnar deras kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna använder läroböcker och andra läromedel samt att lärare medvetet arbetar med texterna i dessa läromedel för att ge eleverna sammanhang och struktur. Ett sådant arbete kan bidra till elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Det kan också handla om att rektorn ser till att lärare får tillgång till lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Skolverket har material som kan användas i detta.³

Utvecklingsområde 2

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁴

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna inte har tillgång till läroböcker i ämnet teknik på mellanstadiet samt att lärare på lågstadiet inte har tillgång till lärarhandledningar i ämnet teknik och i de samhälls- och naturorienterande ämnena. Rektorn har inte sett till att den enhetlighet och samsyn som präglar lärarnas undervisning med läromedel i fokus i andra ämnen även omfattar ämnet teknik.

³ [Strukturerad undervisning - en modell i sex steg - Skolverket](#) hämtad 2026-01-19.

⁴ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Genom att öka tillgången till läroböcker ger det elever en grundläggande utgångspunkt för undervisningen, oavsett tidigare kunskaper vilket är i linje med läroplanens mål om en likvärdig utbildning för alla. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Utvecklingsområde 3

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.⁵ Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg i skollagen kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.⁶

Motiveringen till utvecklingsområdet är att granskningen visar att skolan inte systematiskt och sammanhållet utvärderar tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel. Rektorn följer inte upp resultaten av lärares utvärderingar för läroböcker och andra läromedel i förhållande till elevernas utveckling mot målen.

Genom att rektorn ger lärare större möjlighet att utvärdera läroböcker och andra läromedels kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till väl underbyggda beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ges förutsättningar att följa upp, utvärdera och analysera resultaten samt

⁵ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

⁶ prop. 2023/24:21 s. 27.

vid behov vidta åtgärder avseende tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Sådana förutsättningar kan vara schemalagda möten för läromedelsdiskussioner, etablering av arbetsgrupper eller stöd i form av riktlinjer och resurser för att effektivisera processen. Skolverket har material som kan användas i detta.⁷

På Skolinspektionens vägnar

X Roger Persson

Beslutsfattare

Signerat av: Roger Persson

X Ann Goliath-Pillola

Föredragande

Signerat av: Ann Goliath Pillola

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Tora Andersson deltagit.

⁷ [Systematiskt kvalitetsarbete - Skolverket](#) hämtad 2026-01-19.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.⁸ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande⁹:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.¹⁰

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.¹¹ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹²

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

⁸ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

⁹ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹⁰ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

¹¹ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

¹² Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹³

¹³ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Neptuniskolan i Järfälla kommun den 1 december 2025. Besöket genomfördes av utredarna Ann Goliath-Pillóla och Tora Andersson.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Järfälla kommun med förskoleklass och grundskola för årskurserna F-6. Förskoleklass har inte ingått i granskningen. På skolenheten går ca 290 elever i årskurserna 1–6.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	